

JOCNOU

EMILI TEIXIDOR

Autors subvencionats

La novel·lista i dramaturga austríaca Elfriede Jelinek va denunciar de manera clara i rotunda la violència masculina contra les dones, la violència de gènere que en diuen, en totes les seves formes, fins i tot, com diu un autor "la pròpia complicitat libidinal de les dones en la seva victimització". No és estrany que Jelinek fos durant dècades una espina al cos dels conservadors austríacs, que la menys-tenien titllant-la de degenerada i escampaven tota mena d'històries sobre ella dient que li agradava publicar les seves fantasies més depravades. Fins i tot, en una campanya electoral, un líder d'un partit liberal va arribar a difondre pòsters amb aquest dilema: "Jelinek o cultura?", o sigui, voleu cultura de veritat o la Jelinek? La resposta era que Jelinek representava el descontentament obscè que hi ha en el fons del cor de la nostra cultura...

Podríem continuar, perquè trobo informació i tota mena d'anàlisis i

anècdotes reveladores a revistes i llibres d'on trec els fets que relato, però el meu propòsit no és presentar les lluites admirables d'aquesta o altres autors per tot Europa –recordem de passada tots els escriptors que van plantar cara als règims comunistes i com ho van pagar de car, i altres règims igual–, sinó parlar de nosaltres, dels autors de casa nostra. Imaginem uns fets semblants entre nosaltres?

Ara que ha canviat el conseller de Cultura –i que consti que l'anterior, Tresserras, i l'actual, Mascarell, em semblen dues magnífiques persones amb prou competència per realitzar una bona tasca– ens hauríem de preguntar –i la societat d'exigir– què podem esperar de crítica i anàlisi a fons d'una cultura la màxima aspiració de la qual sembla que sigui obtenir una subvenció com més alta millor? És que un autor subvencionat s'atrevirà a plantar cara a qualsevol autoritat amb la fermesa de la Jelinek a Àustria? I és que un autor sen-

A

Autors que depenguin de la mamella del govern no s'atreviran a qüestionar la gestió dels polítics

se la llibertat de criticar, opinar, presentar els aspectes més negatius de la nostra societat i els fets més reprovable del govern pot tenir alguna força? Uns autors o editors que depenguin de la mamella governamental difícilment s'atreviran a posar en qüestió la gestió dels polítics en el govern, i menys de manera crua, clara i picant.

Hi ha molts altres aspectes a parlar en l'afer de les subvencions –per exemple, per què han d'anar els impostos d'aquí a ajudar a posar en escena autors de fora?–, però de moment ens quedem amb aquest apunt que la gosadia d'Elfriede Jelinek ens ha recordat i que ens recorda també que una mica més de visió crítica pel nostre cantó no aniria malament. Algú pensa que hi ha en aquests moments l'obra d'algun autor del país que neguitegi els nostres governants, que els tregui la son o els plantegi algun maldecap? Doncs potser és que hi ha algun gènere que toquem poc o gota. *

Actualment no hi ha obres, o massa poques, que qüestionin frontalment la gestió dels polítics, com ha fet durant anys la premi Nobel Elfriede Jelinek al seu país. Un dels motius més importants és que molts autors i editors depenen de les subvencions per sobreviure i accepten una mena de pacte tàcit

ELTRASTER

JAUME VIDAL

'Llamp de llamp', això sí que és un renec

A l'era contemporània la primera persona en normalitzar l'insult en català no va ser JR, de la sèrie de televisió *Dallas*, quan, en una de les primeres emissions de TV3 li etzibà a Sue Ellen "ets un pendó". Dues dècades abans, el treball de Joaquim Ventalló amb les traduccions de Tintín va donar color al gènere de l'insult en català que a principis dels anys seixanta estava força castellanitzat. Ara, l'editorial Acontravent treu el llibre *Llamp de llamp de rellamp de contra-rellamp!* que recull els insults catalans del capità Archibald Haddock, la cara més humana i realista de les aventures de Tintín.

Hergé va trobar la manera de trencar la bipolarització de les seves històries entre dolents molt dolents (com ara Rastapopoulos) i la bondat de minyó escolta del reporter panotxa, amb un personatge passional, d'esperit independent, però dependent de l'alcohol. Haddock tenia atacs d'ira que no arribaven a una violència extrema gràcies a donar-li sortida amb un reguitzell d'improperis que Ven-

talló va saber adaptar al català amb gran destresa, tal com diu August Rafanell a l'epíleg del llibre: "Els insults de Ventalló, de tan bonics, deixen de ser insults. Són uns insults que no ha profert mai ningú. Són pura literatura". I si volen prendre nota aquí en tenim uns exemples recollits en l'inventari del llibre: *Ximple d'estanyapaelles boterut*, *Violet*, *Sòmines de l'estratosfera*, *Mona de figureta dels Pastorets*, *Inques de sarsuela*, *Cataplasma*, *Esgarrapacristos*, *Flabiol armat*, *Adobacossis* i l'irònic *Terrosset de sucre*, entre les 800 paraules que Ventalló va recopilar, tot i que no les utilitzés totes.

De totes aquestes expressions, la que més va identificar al capità Haddock i que no és una traducció literal del francès és el cèlebre *Llamp de llamp!* Salvador Garcia-Arbós, en un del textos de l'obra explica com el renec

Haddock, fent-ne de les seves FUNDATION HERGÉ

Llamp de llamp! és una traducció del *tonnere de Brest!* (*tro de Brest!*) força utilitzat a l'original, i destaca, sobretot, la genialitat de Ventalló, que quan no feia la traducció literal de l'insult sí que feia coincidir el nombre de síl·labes utilitzades. "Les traduccions d'aquest periodista de la República exiliat uns anys a França van ser tan riques, magistrals, que donaven valor afegit als textos genuïns de Georges Remí, fins al punt que hom podria pensar que Hergé ha estat el traductor al francès de Ventalló, tal com Dickens ho ha estat de Carner", explica el periodista.

Garcia-Arbós destaca *nyèbits de contracòlics del mal rellamp* com a "millor renec de tots els Tintín, en qualsevulla de les llengües que s'hagin parlat i quedin per parlar en tots els universos coneguts i en les galàxies desconegudes".

El llibre *Llamp de llamp de rellamp de contra-rellamp!* conté també un pòrtic d'Eulàlia Ventalló i un apunt biogràfic de Pau Vinyes. *